

جان واتسن

رموز استراتژی در شطرنج مدرن

پیشرفت‌های پس از نیمزوویچ

مترجم: رضا رضایی

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

پشتیبان: خشایار مصطفوی کاشانی

WWW.ACHMAZ.IR

به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برنگذرد

جان واتسن

رموز استراتژی

در

شطرنج مدرن

فروشگاه تخصصی شطرنج

پیشرفت‌های پس از نیمزوویچ

مترجم

رضا رضایی

پشتیبان

خشایار مصطفوی کاشانی

انتشارات فرزین

سرشناسه	: واتسن، جان ال.، ۱۹۵۱ - م.
عنوان و نام پدیدآور	: Watson, John L.
مشخصات نشر	: رموز استراتژی در شطرنج مدرن / نویسنده جان واتسن؛ مترجم رضا رضایی.
مشخصات ظاهری	: تهران: فرزین، ۱۳۸۸.
شابک	: ۵۴۹ ص.: مصور.
وضعیت فهرست نویسی	: ۹۰۰۰۰ ریال: 978-600-5017-06-9
یادداشت	: فیپا
یادداشت	: عنوان اصلی: ... Secrets of modern chess strategy
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۵۳۸-۵۴۱.
موضوع	: نمایه
شناسه افزوده	: شطرنج -- راهنمای آموزشی
رده بندی کنگره	: رضایی، رضا، ۱۳۳۵ -
رده بندی دیویی	: ۱۳۸۸ ر ۱۶ و GV۱۴۴۵/
شماره کتاب شناسی ملی	: ۷۹۴/۱۰۷
	: ۱۸۰۸۶۹۳

فرزین

انتشارات فرزین

رموز استراتژی در شطرنج مدرن

نویسنده: جان واتسن

مترجم: رضا رضایی

پشتیبان: خشایار مصطفوی کاشانی

اجرا جلد: مهسا مرتضایی نژاد

ناظر فنی: بهنام یوسفی

چاپ: میران

صحافی: میران

شمارگان: ۱۲۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۸

بها: ۹۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۱۷-۰۶-۹

ISBN: 978-600-5017-06-9

انتشارات فرزین: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴

تلفن کتابفروشی: ۰۶ ۲۴ ۴۶ ۶۶ دفتر مرکزی: ۰۹ ۴۱ ۴۸ ۶۶

یادداشت

از خدا جوییم توفیق ادب

بیش از هشتاد سال از زمانی که آرون نیمزوویچ کتاب به یادماندنی سیستم من را نوشت سپری شده است. این کتاب نیمزوویچ همچنان اثری بنیادی دربارهٔ استراتژی در شطرنج به شمار می‌آید، اما نحوهٔ کار در وضعیت (پوزیسیون) های شطرنج بسیار تغییر کرده است، زیرا هم ایده‌های موجود اصلاح شده‌اند و هم مفاهیم به کلی جدیدی پدید آمده‌اند. کتاب حاضر به نیاز شطرنج‌بازان برای مطالعهٔ اثری جامع و عمیق در زمینهٔ استراتژی مُدِرِن شطرنج به خوبی پاسخ می‌دهد و این نکته را روشن می‌کند که تئوری‌های نیمزوویچ (که در زمان انتشار سیستم من جنبهٔ انقلابی و بحث‌انگیز داشتند) امروزه به موازات مفاهیم کلاسیک حک و اصلاح شده‌اند و به کار گرفته می‌شوند.

با مطالعهٔ مختصر کتاب به این نتیجه رسیدم که ترجمهٔ آن کار آسانی نیست و مترجم باید علاوه بر تسلط به زبان انگلیسی، خود نیز تجربهٔ کافی در رشتهٔ شطرنج داشته باشد. این نکتهٔ مهم باعث شد دست یاری به سوی دوست گرامی آقای رضا رضایی دراز کنم. ایشان علاوه بر ترجمهٔ کتب مختلف در زمینه‌های ادبیات، فلسفه و هنر، بیش از ده کتاب شطرنج ترجمه و ویراستاری کرده‌اند و چندین سال درسمت‌های دبیر فدراسیون، مربی، مسئول کمیتهٔ فنی و سردبیر نشریه در فدراسیون شطرنج فعالیت داشته‌اند و از قهرمانان بنام ملی بوده‌اند. خوشبختانه

ایشان، با وجود مشغله فراوان، دعوت مرا قبول کردند و بجاست در این جا از ایشان صمیمانه
قدردانی کنم.

همچنین بر عهده خود می‌دانم که در این مختصر مراتب سپاس و امتنان خویش
را از دوستان ارجمندم آقایان مهندس هوشنگ بقایی، بیژن خرم، مهندس ساسان صفا و
محمد علی صیرفی به خاطر یاری و همدلی بسیار ارزشمندشان ابراز دارم و نیز از
آقای حسین غیاثی مدیریت محترم انتشارات فرزین که در طبع و نشر کتاب اهتمام کامل
ورزیده‌اند صمیمانه تشکر کنم.

امید است کتابی که با صرف مساعی فراوان و همکاری و همدلی چندین نفر از دوستان
شطرنج ایران تهیه شده است نقش بسزایی در بالا بردن سطح دانش این ورزش علمی، هنری و
باستانی ایفا کند.

شکر خدا که هر چه طلب کردم از خدا
بر منتهای مطلب^۱ خود کامران شدم
(حافظ)

فروشگاه تخصصی شطرنج

خشایار مصطفوی کاشانی
تهران - قباستان ۱۳۸۸

WWW.ACHMAZSTORE.IR

۱- در بعضی نسخ حافظ کلمه «همت» آورده شده است.

سخن مترجم

در تابستان ۱۹۹۷ (تیر و مرداد ۱۳۷۶) بود که من به عنوان مربی قهرمان جوانان کشور در آن سال، آقای امیر باقری، همراه او به مسابقات قهرمانی جوانان جهان اعزام شدم که در شهر ژاگان لهستان برگزار می شد. شطرنجبازان برجسته ای مانند آلکساندر موروزوویچ، روسلان پونوماریف، وادیم مالاخاتکو، آبهیجیت کونته، بوریس آوروخ، کریستیان بوئر، ایوان ایوانیسوویچ، ولادیمیر باکلان، دائوتین های، رستم قاسمجانوف، یوگنی نایر، ژانگک ژونگک و سرگی موفسیان در این مسابقه شرکت داشتند، اما در پایان شطرنجبازی امریکایی به نام تال شاکد به مقام قهرمانی رسید که شاید برای عده زیادی از ناظران شگفت انگیز بود. امیر باقری که در آن مسابقات با شایستگی مبارزه کرده بود در دور پنجم با همین تال شاکد روبرو شده بود و متأسفانه بازی را باخت بود. (گزارش کامل این مسابقات را در ماهنامه شطرنج ایران، نشریه رسمی فدراسیون شطرنج کشور، منتشر کردم - شطرنج ایران، شماره ۱۳، شهریور ۱۳۷۶). اما این باخت دو فایده نیز برای ما داشت: امیر باقری از آن پس دیدگاه تازه ای در شطرنج یافت و مدارج ترقی را یکی پس از دیگری پیمود که اولین آن ها، یکی دو ماه بعد، کسب عنوان استاد بین المللی در مسابقات زون در تهران بود؛ من هم با مربی تال شاکد آشنا شدم که کسی نبود جز جان واتسن، نویسنده همین کتابی که اکنون با ترجمه من در اختیار شما قرار گرفته است. با دقت بیشتر در نحوه بازی تال شاکد و با گفت و گوهایی که با جان واتسن داشتم به این نکته پی بردم که این مربی صاحب دیدگاه های جدیدی است و شاگرد خود را با همین دیدگاه ها آماده مسابقه کرده است. آن زمان نتیجه گیری ام این بود که او طرفدار شطرنج دینامیک است که در آن ابتکار عمل و دشوارسازی بازی حریف به مراتب مهم تر از ساختار و برخی اصول قدیمی است. این نتیجه گیری البته درست اما خام بود و می بایست با مطالعه بیشتر برای آن مصداق های بیشتری پیدا کنم. پس از سال ها هنگامی که به ترجمه کتاب حاضر مشغول شدم دیدم که آن طرز تلقی ام زیاد دور از واقعیت نبوده است و جان واتسن همان دیدگاه را به صورت مشروح در کتابی عالی بیان کرده است. اگر بخواهم سخن او را در این کتاب در یک جمله بیان کنم باید بگویم که او ضمن احترام به همه اصول و قواعد کلاسیک شطرنج معتقد

است که بازیکن خلاق مدرن هر جا که لازم باشد برای کسب نتیجه و به دست گرفتن ابتکار عمل به احکام جزمی پشت می کند و قواعد کلاسیک را وحی منزل به حساب نمی آورد.* همان طور که در فهرست می بینید، کتاب دو بخش دارد: بخش اول عمدتاً بحث و بررسی درباره قواعد کلاسیک است (که شخص نیمزوویچ با دو کتاب سیستم من و پراتیک شطرنج ایا همان سیستم من در عمل) در تبیین و فرمول بندی آن نقش مهمی بازی کرده است)؛ و بخش دوم اختصاص دارد به ایده های نو، استقلال از قواعد جزمی، دینامیسم، تلقی تازه از برتری، و خلاصه، آن چیزی که «شطرنج مدرن» نامیده می شود. در ترجمه کتاب، غیر از وفاداری به متن و رعایت امانت، دو نکته برایم اهمیت بیشتری داشت: اول آن که نهایت سعی را کرده ام تا متنی آسان خوان در اختیار خواننده فارسی زبان قرار بگیرد، و دوم آن که وزن مطالب و جدیت موضوع ها به قوت خود باقی بماند. امیدوارم که در تلفیق این دو نکته به بیراهه نرفته باشم و این کتاب انقلابی همان تأثیری را بر خوانندگان فارسی زبان بگذارد که بر خوانندگان زبان اصلی گذاشته است.

فروشگاه تخصصی شطرنج
در این جا باید تجلیل کنم از جناب مهندس خشایار مصطفوی کاشانی، پیشکسوت محترم، که با پیگیری و پشتیبانی خود عملاً مدیر این پروژه ترجمه بوده است، و گر نه من در گیرودار کار حرفه ای خودم بعید بود مجالی برای ترجمه این اثر سترگ پیدا کنم و کار را به پایان برسانم. ذکر نام پشتیبان بر روی جلد مصداق همین پیگیری و حمایت و عزم جزم اوست. همچنین تشکر می کنم از حسین غیائی (مدیر انتشارات فرزین) که صبوری کرد و اجازه داد من در مراحل فنی آماده سازی و انتشار کتاب وسواس هایم را اعمال کنم. از دوست عزیزم، ابوالقاسم نجیب، که متن ترجمه را پیش از انتشار خواند و بسیاری از غلط های تایپی را تصحیح کرد صمیمانه ممنونم.

رضا رضایی

بهار ۸۸

* البته نباید از این سخن برداشت کرد که مثلاً دانستن اصول کلاسیک شطرنج ضرورتی ندارد و گویا بدون احاطه بر رموز استراتژیک بازی کلاسیک می توان از هزار توی پوزیسیون به سلامت بیرون آمد.

فهرست مطالب

۳	یادداشت
۵	سخن مترجم
۱۳	تقدیم و تشکر
۱۵	مقدمه
۲۱	بخش ۱. اصلاح تئوری سنتی
۲۳	فصل اول. کلیات
۲۳	ماهیت تئوری وسط بازی
۲۸	روش
	فروشگاه تخصصی شطرنج
۳۱	فصل دوم. مرکز و گسترش
۳۱	مرکز و تمپو
۳۸	پیاده‌خوری در گشایش
۴۷	مرکز واقعاً بزرگ
۴۹	توده پیاده‌ای متحرک مرکزی
۵۷	تفویض مرکز
	WWW.ACHMAZSTORE.IR
۶۳	فصل سوم. اقلیت، اکثریت، پیاده رونده
۶۳	حمله اقلیت
۶۹	اکثریت و پیاده نامزد
۷۳	پیاده رونده و بلوکه
۷۷	پیاده رونده پراشتها در زمان ما

۸۵	فصل چهارم. پیاده‌ها: زنجیر و دو پشته
۸۵	ایده‌های جدید نیمزوویچ
۹۰	نیمزوویچ و پیاده‌های دو پشته
۹۵	بحث قدیمی
۱۰۱	تکامل تئوری پیاده‌های دو پشته
۱۱۳	سه پشته
۱۲۱	فصل پنجم. سیر تحول پیاده منفرد وزیر
۱۲۱	چارچوب بحث
۱۲۷	پیاده منفرد وزیر در حال و هوای مدرن
۱۳۵	فصل ششم. مسائل سوارهای سبک
۱۳۵	نظر رایج
۱۴۲	جاذبه فیل‌های ناهم‌رنگ؟
۱۴۶	افسانه یا واقعیت؟ وزیر و اسب
۱۵۳	فصل هفتم. رخ‌های جسور
۱۵۳	عرض‌های هفتم و هشتم
۱۵۴	پرسه زدن رخ‌ها در عرض‌ها
۱۶۶	آخر بازی‌های مساوی شونده؟
۱۶۹	فصل هشتم. پادشاهی در زمانه ما
۱۷۰	دفاع نیمزو-هندی شاه
۱۷۱	ماجرای جویی شاه بعد از نیمزوویچ
۱۷۹	فصل نهم. موضوع‌های جورواجور
۱۷۹	مانور و ضعف

۱۸۱	 تعویض، قدیم و جدید
۱۸۲	 افزایش حمایت: چند نکته
۱۸۸	 بخش ۲. ایده‌های جدید و انقلاب مدرن
۱۸۹	 فصل اول. کلیات
۱۸۹	 بازیابی در مرگ شطرنج
۱۹۹	 فصل دوم. استقلال از قاعده
۲۰۳	 نقض قاعده کلی؛ نمونه‌های عملی
۲۱۲	 توصیف واقعیت در برابر خود واقعیت
۲۱۳	 گارد سلطنتی و تکان خوردنش
۲۲۱	 حق تقدم برای اسب
۲۲۷	 فصل سوم. بازی مدرن پیاده‌ای
۲۲۷	 برخوردهای جدید با زنجیر پیاده‌ای
۲۳۸	 قربانی پوزیسیونی پیاده
۲۵۴	 پیاده‌های عقب افتاده؟
۲۶۹	 رابطه جدید جناح با مرکز
۲۷۸	 مسائل پیاده‌ای دیگر
۲۸۳	 فصل چهارم. فیل مدرن
۲۸۴	 امان از فیانکتوها
۲۸۸	 باید‌ها و نبایدهای فیل‌های بد
۲۹۸	 بازیابی در دو فیل

۳۰۵	فصل پنجم. اسب امروزی
۳۰۵	زندگی در حاشیه
۳۱۷	زیبایی ظاهری
۳۲۳	سوارهای علاف
۳۲۷	فصل ششم. فیل‌ها در برابر اسب‌ها، ۱
۳۲۷	یک به یک
۳۲۷	رودرویی سوارهای سبک
۳۳۷	فصل هفتم. فیل‌ها در برابر اسب‌ها، ۲
۳۳۷	دوبه‌دو
۳۳۷	به‌رغم برتری رقیب: دفاع از اسب‌ها
۳۳۸	الف) مورد کلاسیک: ضعف‌های دائمی
۳۴۹	ب) فضا/مرکز به ازای دو فیل: معامله‌ای ناشناخته
۳۵۵	ج) خلاف تصور رایج
۳۸۱	انتقام فیل‌ها
۳۸۸	توضیح مفید
۳۹۱	فصل هشتم. قربانی تفاوت
۳۹۲	پیشینه
۳۹۶	جهش فکری
۳۹۳	اختصاصی پتروسیان
۴۰۸	فرآورده ناتمام
۴۱۹	فصل نهم. پیشگیری
۴۱۹	نظر نیمزوویچ
۴۲۵	پیشگیری مدرن: ممانعت فراگیر

۴۴۱	فصل دهم. دینامیسم و تفاوت آن در شطرنج مدرن
۴۴۱	دینامیسم چیست؟
۴۴۵	انباشت یا برداشت؟
۴۵۲	تعادل دینامیکی و طرح‌ریزی
۴۵۵	برتری‌های صوری در برابر انعطاف‌پذیری

۴۶۱	فصل یازدهم. زمان و اطلاعات
۴۶۱	تئوری اطلاعات و شطرنج
۴۶۵	مساوی؟
۴۶۷	زمان و گشایش‌های معکوس
۴۷۳	قرینه امروز، فرصت برای فردا

۴۷۷	فصل دوازدهم. ملاحظات در باب ابتکار عمل
۴۷۸	اسرار جریان بازی: برتری چیست؟
۴۸۲	دینامیسم و تحریک

۴۸۹	فصل سیزدهم. بازیابی در گشایش‌های مدرن
۴۸۹	قضیه آلخین
۴۹۶	انقلاب تحلیلی
۴۹۸	مروری بر تئوری کنونی
۵۲۳	آوان گارد

۵۲۹	فصل چهاردهم. بازی کردن در شطرنج مدرن؛ نتیجه
۵۳۴	نتیجه
۵۳۷	کتاب‌نامه
۵۴۲	نمایه بازیکنان
۵۵۰	نمایه گشایش‌ها

تقدیم و تشکر

تقدیم به **قال شاکد و پاتریک هومل**، شاگردانی که دیگر خودشان آموزگارم شده‌اند.

با تشکر از **گراهام برجس و جان نان** به پاس پیشنهادهای و شکیبایی‌های آنها، و با تشکر از برویچه‌های **چس بیس** که اطلاعات بی‌پایان در اختیارم گذاشتند. همچنین از استاد بین‌المللی، **لاری دی ایوانز**، که هم دوستی کرد و هم کتابخانه‌عالی‌اش را در اختیارم گذاشت، صمیمانه سپاسگزارم.

جان واتسن

فروشگاه تخصصی شطرنج

اهداء کتاب

این کتاب را با فروتنی بسیار به **شادروان عبدالرحمن صادق رحمانی** تقدیم می‌کنیم که سالیان دراز در سمت رئیس هیئت شطرنج تبریز برای آموزش و ترویج شطرنج بین نوجوانان و جوانان آذربایجان صمیمانه فعالیت کرد و بعد از بازنشستگی هم با تألیف و چاپ کتب جالب و ارزشمند در زمینه شطرنج به خدمت فرهنگی و اجتماعی خود ادامه داد.

یادش گرامی و جاودانه باد

خشایار مصطفوی کاشانی / رضا رضایی

تهران - تابستان ۱۳۸۸

مقدمه

در زمان نیمزوویچ، دنیای شطرنج داشت تحولات مهمی را از سر می گذراند که بعداً اصول کلی حاکم بر تئوری شطرنج را در معرض تردید قرار داد. البته، این تحولات در ساختارهای هندی جدیدی که شخص نیمزوویچ مروج آنها بود نمود آشکارتری داشت، اما نهایتاً اساس آن چیزی را که «اصول کلی» نامیده می شد به لرزه انداخت. نیمزوویچ با تئوری قدیمی تر دست و پنجه نرم کرد و جانشینانش دوره عمل گرایی و نتیجه گرایی، نفی جزمیات، و پژوهش تحلیلی را آغاز کردند که هنوز مشخصه شطرنج است. هدف من در کتاب حاضر دست گذاشتن روی مهم ترین تحولات در تئوری شطرنج بوده است، تحولاتی که تفکر مدرن را از تفکر کلاسیک در شطرنج متمایز می کند.

می دانم که شاید کتاب من به نظر بعضی از خوانندگان اضطراب آور بنماید. از همین رو، همین جا باید چند نکته مربوط به فصل های کتاب و نیز چند نکته فلسفی را روشن کنم. اول از همه، تعریف کردن «مدرن» در شطرنج کار دشواری است. من برای مرز کشی کلی سال ۱۹۳۵ را در نظر گرفته ام، سال مرگ نیمزوویچ، و آن را مرز بازی مدرن و بازی پیش از مدرن انتخاب کرده ام. البته در آن سال خاص هیچ انقلابی در تفکر شطرنجی روی نداد، و بنابراین ایده هایی که من آنها را «مدرن» می خوانم لزوماً قبل از سال ۱۹۳۵ ناشناخته نبوده اند و البته بعضی از مفاهیمی هم که من بر آنها تأکید کرده ام در این اواخر ملکه اذهان شده اند. اما اگر خواننده پرسد چرا من فلان ایده را «مدرن» یا «کلاسیک» می نامم، به او توصیه می کنم که این مرز نسبتاً دلبخواهی را صرفاً نوعی راهنما به شمار بیاورد و بس.

متأسفانه ساختار این کتاب کمی بغرنج از کار درآمده است و اگر توضیحات تکراری درباره آن می دهم از خواننده عذر می خواهم. هدف من در بخش ۱ آشنا کردن خواننده با تئوری کلاسیک و تجدید نظرهای نیمزوویچ در این تئوری بوده است. به نظرم بد نیامد که طرفداران معمولی شطرنج کمی با تئوری قدیمی تر آشنا بشوند تا مبنایی فراهم بیاید که بعداً بتوان از تحولات ریشه ای صحبت کرد. اما در بخش ۱ موضوع «تحول» مدرن در تئوری قدیمی تر نیز مطرح شده است. البته خط فاصل کمی دلبخواهی است، اما من در بخش ۱ از تحولات «طبیعی»

در تئوری قدیمی تر صحبت کرده‌ام، و بخش ۲ را به تحولات «انقلابی» اختصاص داده‌ام، مثلاً تحولاتی که اصول قدیمی تر را نفی می‌کند یا با تحولات بنیادی فلسفی همراه است. به این ترتیب، هر دو بخش کتاب مصداق عنوان فرعی کتاب هستند ("پیشرفت‌های پس از نیمزوویچ")، اما بخش ۲ ضمن مرور اجمالی تفکر گذشته در برگیرنده ایده‌های جدیدی است که ویژگی بارز بازی مدرن به حساب می‌آیند. امیدوارم مطالب مقدمه و فصل‌ها و قسمت‌ها به خواننده کمک کند تا این تمایزها و ویژگی‌ها را تشخیص بدهد. با این که بیم آن می‌رود خواننده در مواقعی کسل بشود، من مطالبی را که درباره نحوه تنظیم کتاب گفته‌ام در فصل اول بخش ۱ تکرار کرده‌ام، و بار دیگر، با تفصیل کمتر، در فصل اول بخش ۲.

بعد از این مقدمات، حالا از دیدگاه اسلوبی‌ام در این کتاب بحث می‌کنم، از جمله استفاده از آمار و ارقام و انتخاب مطالب نمونه و مثال‌ها. اولین نکته‌ای که باید بگویم این است که کتاب من کتاب آموزشی نیست. امیدوارم و فرض من هم این است که مطالعه این کتاب به بازیکنان کمک خواهد کرد، اما هدف اصلی من این نیست. کتاب راهنما برای تئوری وسط بازی هم ننوشته‌ام، به آن شیوه‌ای که کتاب‌های معروف پاخمان یا اویوه و کرامر نوشته شده‌اند. کتاب من نوعی کتاب وسط بازی هم هست، با مثال‌های زیاد از تئوری گشایش‌ها، زیرا گشایش و وسط بازی دیگر از لحاظ کارکرد از هم تفکیک پذیر نیستند. با این حال، در همین چارچوب، به موضوع‌های وسیع اما انگشت‌شماری پرداخته‌ام که با تز من درباره پیشرفت‌های شطرنج مدرن سنخیت داشته‌اند. مثلاً اگر خواننده دنبال مطلبی درباره «ستون‌های باز به عنوان عاملی در حمله علیه شاه» (پاخمان) بگردد، من شاید اصلاً درباره این موضوع حرفی نزده باشم. درباره «چه گونه بازی کنیم» هم مطلب چندانی پیدا نمی‌کنید. هدف من بررسی و تحقیق در امور تئوریک بوده است، نه مثلاً طرز رفتار به هنگام تنگی وقت یا تدارک برای تورنمنت بعدی. واقعیت جالب توجه این است که مطلب و خوراک آن قدر زیاد است که می‌شود کتابی دو برابر کتاب من نوشت بدون آن که از خود ایده‌های شطرنجی دور شد.

که گاه در هر دو بخش کتاب به تحلیل‌هایی آماری متوسل شده‌ام که در مورد بعضی مطالب انجام داده‌ام (مثلاً فراوانی بروز فلان ساختار پیاده‌ای، یا درصد بُرد سیاه در دفاع

سیسلی). در هر حال، این کار با کمک برنامه بانک اطلاعاتی «چس بیس» انجام شده است. البته همیشه اشاره نکرده‌ام که ابعاد و دامنه تحقیق چه بوده است، اما سعی کرده‌ام هر تحقیق و پژوهشی که کرده‌ام حتی الامکان روشن و از لحاظ آماری با معنا باشد. با این حال، تعبیر و تفسیر این داده‌ها مسلماً می‌تواند فرق داشته باشد، و خوانندگان اگر دوست داشته باشند خودشان می‌توانند در این حوزه‌ها به پژوهش مستقل بپردازند، بخصوص که با این کار می‌توان به تفکیک‌های جزئی‌تری هم روی آورد. فکر می‌کنم اولین بار است که بعضی مسائل بسیار قدیمی با استفاده از این نوع تحلیل لااقل تا حدودی حل و فصل شده‌اند. اما همان‌طور که ویراستار همیشه سختگیرم، گراهام برجس، گفته است، استفاده از چنین آمارهایی منجر به ابهام‌های غیرقابل اجتنابی می‌شود. فرض کنید مجموعه وسیعی از آخر بازی‌ها را بررسی می‌کنید تا ببینید که وزیر و اسب برتر است یا وزیر و فیل. بازیکنان اگر از قبل احساس‌شان این باشد که وزیر و اسب برتر است، ممکن است پوزیسیون‌های خوب را به این نوع آخر بازی که به نظرشان برتری مطمئن دارد تبدیل کنند و باز هم وضع‌شان بهتر باشد. در این صورت، درصدهای برد - باخت به نفع وزیر و اسب می‌چرخد، زیرا در این جا فقط واقعیت به حساب آورده نمی‌شود بلکه احساس و برداشت بازیکنان نیز دخالت دارد. من هم البته در مورد این عوارض و تبعات کاری از دستم ساخته نبود، اما مراقب بودم فقط آمار را بررسی نکنم، بلکه هر گاه ادعای آماری می‌کنم نمونه‌های مشخص را هم بررسی کنم. خلاصه داستان این که احساس می‌کنم نتیجه‌گیری‌های تجربی من عمدتاً و به رغم این مسئله صحیح هستند. در موارد مناقشه‌آمیزتر (مانند ♖ + ♜ در برابر ♗ + ♘) هر خدشه و انحرافی هم که بوده به نفع طرفی بوده که من علیه آن استدلال می‌کرده‌ام (در این مورد، طرفی که وزیر و اسب دارد)، و به این ترتیب، تصحیح آمار صرفاً استدلال مرا تقویت می‌کرده است. اگر این جمله آخر گیج کننده است، فقط یادتان باشد که وقتی به استدلال‌های آماری رسیدید این نحوه استدلال از یادتان نرود!

دشوارترین کار من در نوشتن کتاب این بود که از چه مثال‌هایی استفاده کنم. ابتدا می‌خواستم از استفاده مجدد از بعضی مثال‌های کلاسیک اجتناب کنم که در همه متن‌های

آموزشی و وسط بازی با آنها مواجه می‌شویم. خوانندگان با تجربه می‌دانند که چه مثال‌هایی را می‌گوییم. اما از طرفی نهایت خود بزرگ‌بینی بود اگر مطالبی را نادیده می‌گرفتم که این همه نویسنده بزرگ مطالب وسط بازی درباره آنها حرف زده بودند و به موضوع‌های مورد نظر من هم مربوط می‌شدند. سرانجام، بسیاری از کتاب‌ها را مرور کردم و یادداشت برداشتم، عمدتاً هم آثار تئوریک، کتاب‌های آموزشی و مجموعه بازی‌ها. بسیاری از این‌ها در کتاب‌نامه پایان کتابم آمده است. بیش از آنچه ابتدا قصدم بود از این کتاب‌ها نمونه استخراج کردم، که علتش تا حدودی درایت و حکمت نویسندگان این کتاب‌ها بوده است، اما علت دیگرش این بود که جنبه‌های جدیدی در این مثال‌ها دیدم (از جمله خطاها و ارزیابی‌های اشتباه) که فکر کردم به بحث‌هایم درباره تمایزهای شطرنج مدرن وضوح بیشتری می‌بخشد. سپس، همان‌طور که در بخش ۲ واضح‌تر است، از جست‌وجو در بانک‌های اطلاعاتی استفاده کردم تا مثال‌های جدیدی از بازی‌هایی با ایده‌های مدرن پیدا کنم، که البته از ایده‌های عادی گرفته تا ایده‌های راهگشا در آن‌ها به چشم می‌خورد. چون بسیاری از این مثال‌های مدرن ممکن بود برای خواننده کم تجربه جنبه‌های غیرعادی داشته باشند، مجاورت آن‌ها با مثال‌های شناخته شده‌تر و پوزیسیون‌های نمونه نسبتاً عادی‌تر قاعدتاً روبه‌رو شدن خواننده با مفاهیم جدید را آسان‌تر خواهد کرد. مسئله کلی دیگری که فکر می‌کنم سبب تعبیر و تفسیرهایی خواهد شد برمی‌گردد به درک شطرنجی نسبی بازیکنان کلاسیک و مدرن. خواننده باید بداند که آموزش شطرنجی اولیه من تقریباً به طور کامل از مطالعه بازی‌های بازیکنان پیش از ۱۹۳۰ تشکیل شده بود؛ و اولین کاری هم که برای تدارک این کتاب کردم این بود که صدها بازی از استادان قدیم را چیدم و نقد کردم و نیز متن‌های کلاسیک و کتاب‌های مربوط به تورنمنت‌ها را خواندم. البته به ندرت اشاره صریحی به موضوع کرده‌ام، اما واضح است که من بازیکنان مدرن را دارای درکی وسیع‌تر و هوشمندانه‌تر می‌دانم تا بازیکنان قدیم را. این البته بدیهی است و به هیچ وجه از ارزش استادان بزرگ قدیم نمی‌کاهد. اگر بگوییم آندره آگاسی در تنیس بیل تیندن را می‌برد، آیا دستاوردهای بیل تیندن را منکر شده‌ایم؟ یا اگر بگوییم نیوتن تئوری نسبیت را وضع نکرد، آیا مقام نیوتن را پایین آورده‌ایم؟ اما آن قدر احساس و عاطفه در مورد

قهرمانان قدیم وجود دارد که من می‌خواهم تأکید کنم که واقعاً به بازی آن‌ها احترام می‌گذارم، و در عین حال اضافه می‌کنم که مقایسه مستقیم قهرمانان دوره‌های بسیار متفاوت اصلاً موضوعیتی ندارد. نکته اصلی در کتاب من این است که خواسته‌ام نشان بدهم چه چیزی در شطرنج مدرن عوض شده است، نه آن که درباره این یا آن شطرنج‌باز قضاوت منفی بکنم. در انتها باید این را هم به خواننده بگویم که برای «اثبات» ادعاهای مختلف من در مورد بازی مدرن هیچ راهی وجود ندارد. البته می‌توانم نمونه‌هایی را نشان بدهم، اما در نهایت، بی‌تردید، در اهمیت ایده‌های مختلف گاهی مبالغه کرده‌ام و گاهی بی‌مبالاتی. اگر با نگاه مراقب ارزیابی کنید که آیا تئوری‌های ارائه شده مبنای تجربی محکمی در مطالعه و بازی شما دارند یا ندارند، آن وقت کتاب من اهمیت و معنای بیشتری خواهد یافت. امیدوارم این کتاب لاقلاً این تأثیر را بر شما بگذارد که همین کار را بکنید و با طراوت و تازگی به شطرنج مدرن بیندیشید.

جان واتسن

کارلسباد، کالیفرنیا؛ ۱۹۹۸

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

WWW.ACHMAZSTORE.IR

این اثر برنده جایزه بهترین کتاب سال ۱۹۹۹ از سوی فدراسیون شطرنج آمریکا و برنده جایزه کتاب سال ۱۹۹۹ از سوی فدراسیون شطرنج بریتانیا (انگلستان) شده است.

جان واتسن (John Watson)، استاد بین المللی، یکی از معتبرترین نویسندگان شطرنج است. اثر چهار جلدی دگرگون ساز او درباره گشایش انگلیسی و کتاب **دفاع فرانسه بازی کنید** (که بسیاری آن را متن مرجع دفاع فرانسه می دانند) در دهه ۱۹۸۰ سبب شهرت جان واتسن شدند و او از آن پس تعدادی کتاب درجه یک نوشته است.

تال شاکد (Tal SHAKED) قهرمان جوانان جهان در سال ۱۹۹۷ یکی از شاگردان جان واتسن بوده است.

کتاب حاضر به نیاز شطرنج بازان برای مطالعه اثری جامع و عمیق در زمینه کار کردن و بررسی کردن پوزیسیون های مدرن شطرنج به خوبی پاسخ می دهد و این نکته را روشن می کند که تئوری های نیمزویچ (که در زمان انتشار سیستم من جنبه انقلابی و بحث انگیز داشتند) امروز به موازات مفاهیم کلاسیک حک و اصلاح شده اند.

WWW.ACHMAZSTORE.IR

فرزین

دفتر مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، ابتدای خیابان شهید زاهدی
شماره ۵۸، ساختمان ایرانیان
کتابفروشی: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴
تلفن ۶۶۴۸۴۱۹۰
تلفن ۶۶۴۶۲۴۰۶

ISBN: 978-600-5017-06-9